

виконання". Підлеглий, який мовчки вислухав інструкції керівника, у процесі виконання завдання зіткнувся з труднощами, але боїться звернутися до керівника за допомогою.

Робота із ситуацією здійснювалася за таким алгоритмом:

- чітке визначення проблеми, що виникла;
- аналіз ситуації (позиції її учасників, їхніх інтересів, переконань, побоювань);
- виявлення альтернативних варіантів її вирішення та оцінка можливих наслідків кожного варіанта з гуманістичної позиції;
- обрання найбільш оптимального варіанта і його обґрунтування;
- підведення підсумку.

Студенти, працюючи з ситуацією, мають усвідомити, що причина труднощів, з якими зіткнувся працівник у процесі роботи, полягає в неефективній комунікації, адже можна припустити, що такі ситуації є типовими у відносинах "керівник-підлеглий" у цьому колективі.

Застосування різноваріантних завдань і ситуацій для моделювання майбутньої діяльності менеджера-економіста і формування в цьому процесі як професійно значущих якостей фахівця і його гуманістичної спрямованості, стає особливо важливим напрямком професійно-орієнтованої підготовки спеціаліста. Отже, становлення студентів як спеціалістів фактично відбувається в процесі практичної діяльності.

Виконання студентами завдань та вправ першого етапу формування гуманістичної спрямованості менеджерів-економістів, дозволили їм розширити знання щодо професійно-управлінського самовизначення особистості, специфіки управлінського процесу та сучасних вимог до особистості керівника як суб'єкта цього процесу. Відпрацювання зі студентами завдань практичного характеру дало можливість почати формувати та розвивати якості, якими має володіти фахівець у сфері управлінської діяльності: професійну спрямованість (уявлення про професію, ставлення до неї, мотивацію і усвідомленість її вибору, ціннісні орієнтації), а також риси гуманістично спрямованої особистості (доброзичливість, повага, толерантність, комунікативність).

Отже, наповнення змісту навчально-виховного процесу різноманітними методами та формами роботи, допоможе створенню педагогічних умов для розвитку гуманістичної спрямованості майбутнього менеджера-економіста, в основу яких закладено формування в студентів професійних умінь і навичок, вміння проектувати власну професійну діяльність, готовність взаємодіяти з іншими суб'єктами праці на гуманістичних засадах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Технологія роботи організаційних психологів: Навч. посібник / За ред. Л.Карамушки. – К.: Інкос, 2005. – 366 с.
2. Розанова В. Психология управления: Учеб. пособие. – М.: ЗАО "Бизнес-школа "Интел-синтез", 1999. – 352 с.
3. Руденский Е. Основы психотехнологии общения менеджера: Учебное пособие. – М.: ИНФРА-М, 1998. – 262 с.
4. Практикум по психологии профессиональной деятельности и менеджмента: Учеб. пособие. – 2-е изд. / Под ред. Г.Никифорова, М.Дмитриевой, В.Снеткова. – СПб.: Изд-во СПб ун-та, 2001. – 240 с.

УДК 378(73)

ПОЛІКУЛЬТУРНА ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛЯ В СПОЛУЧЕНИХ ШТАТАХ

Орловська О. В., викладач

Хмельницький національний університет

Одним із актуальних напрямків педагогічної освіти є теорія і практика полікультурної підготовки вчителя. У статті проаналізовано програми і стандарти вищої освіти США, що стосуються полікультурної освіти; виділено основні типи програм полікультурної підготовки вчителя в США; визначено головні вимоги до ефективної підготовки американського вчителя до роботи в полікультурному суспільстві.

Ключові слова: полікультурна освіта, полікультурна підготовка вчителя.

Орловская О.В. ПОЛИКУЛЬТУРНАЯ ПОДГОТОВКА УЧИТЕЛЯ В СОЕДИНЕННЫХ ШТАТАХ / Хмельницкий национальный университет, Украина.

Одним из актуальных направлений педагогического образования является теория и практика поликультурной подготовки учителя. В статье проанализированы программы и стандарты высшего образования США, касающиеся поликультурного образования; выделены основные виды программ поликультурной подготовки учителя в США; определены главные требования к эффективной подготовке американского учителя к работе в поликультурном обществе.

Ключевые слова: поликультурное образование, поликультурная подготовка учителя.

Orlovskaya O.V. MULTICULTURAL PREPARATION OF THE TEACHER IN THE UNITED STATES / Khmelnytskyi national university, Ukraine.

One of actual directions of pedagogical education is a theory and practice of multicultural teacher preparation. The programs and standards of higher education of the USA which are up to multicultural education are analyzed in this article; the basic types of the programs of multicultural teacher preparation in the USA are selected; the above all requirements for effective preparation of the American teachers to work in multicultural society are certain.

Key words: multicultural education, multicultural teacher preparation.

Гармонійна інтеграція України у світове суспільство неможлива без реформування національної педагогічної освіти. Головним завданням вітчизняної освіти завжди було не тільки надавати знання і вміння, а й, насамперед, формувати особистість, її загальну культуру, світосприйняття. Гармонійна інтеграція України у світове суспільство неможлива без реформування національної педагогічної освіти. У сучасних умовах підготовка майбутніх вчителів повинна носити випереджаючий характер із розрахунку на розвиток соціальної і педагогічної ситуації, коли проблеми розвитку міжособистісних стосунків і особистісного зросту людини отримують особливу актуальність. Усе чіткіше осмислюється завдання переходу від простого навчально-дисциплінарного виховання до особистісного, тобто націленого на саморозвиток особистості. Виховання людини, здатної до самовдосконалення, ініціативної, яка вміє співпрацювати з іншими, вміє йти на компроміси і мирно вирішувати конфліктні ситуації, може бути реалізоване лише педагогом, який отримав своє професійне становлення в таких самих умовах. Система професійної підготовки вчителя повинна відповідати вимогам гуманізації освіти, формуванню толерантної свідомості і поведінки самого педагога, що стає важливою характеристикою його професійної діяльності.

Одними із актуальних напрямків педагогічної освіти є теорія й практика полікультурної підготовки вчителя. У нашій країні ця галузь педагогічного знання є порівняно новою, отже, потрібне звернення до світового педагогічного досвіду. На нашу думку, концепції американських учених із цієї проблеми представляють науковий інтерес, оскільки Україна, як і США, є суспільством культурного, етнічного, расового і релігійного різноманіття. Увага до американського досвіду зумовлена також і тим фактом, що наукові дослідження з теорії і практики полікультурної освіти в США проводяться з 60-х – 70-х років ХХ століття.

Найбільш глибоко ця проблема розглядається в зарубіжних концепціях багатокультурної освіти (Д.Бенкс), міжкультурної освіти (П.Бателаан, В.Ніке), глобальної освіти (Р.Хенві). У російській педагогічній науці виникли концепції "Виховання культури міжнаціонального спілкування" З.Гасанова, "Багатокультурної освіти" Г.Дмитрієва. У вітчизняній педагогічній науці також складається традиція полікультурної освіти під впливом теоретичних досліджень українських науковців О.Г.Баранкова, О.Гриви, Т.Клиненко, та ін.

Аналіз наукових праць вітчизняних та зарубіжних учених показав, що до теперішнього часу ще не було проведено ґрунтовного дослідження процесу полікультурної підготовки вчителя в США. Мета нашої статті – дослідити проблему полікультурної підготовки вчителя в США.

Завдання: проаналізувати програми і стандарти вищої освіти США, що стосуються полікультурної освіти; виділити основні типи програм полікультурної підготовки вчителя в США; визначити головні вимоги до ефективної підготовки американського вчителя до роботи в полікультурному суспільстві.

У Сполучених Штатах проблемі підготовки кваліфікованих педагогів завжди приділялась особлива увага. Відомий американський діяч у галузі освіти Ф.Альтбах писав, що "без кваліфікованих, відданих справі, морально та матеріально стимульованих педагогічних кадрів не можна забезпечити високоякісну освіту" [1, 21].

Природа національного складу американського суспільства вимагає полікультурної підготовки вчителів. Незважаючи на зростання культурної, расової та етнічної різноманітності, у Сполучених Штатах багато років продовжували "підготовку майбутніх вчителів, орієнтуючись на роботу в школах з однорідним білим, високо-мотивованим, орієнтованим на досягнення учнівським складом, приміських жителів, з повних сімей" [2, 18].

Отже, школи негайно потребували "вчителів, які б слугували культурними провідниками або культурними брокерами між культурою більшості і культурою меншин" [3, 21]. Вони мали допомогти

учням із меншин зрозуміти культуру більшості, адаптуватись і досягти успіху в навчанні в середовищі культури більшості. У той же час, учителі як провідники культури повинні допомогти всій школі зрозуміти культуру меншості, пристосуватись і навчати всіх учнів однаково, незалежно від їхнього походження. Домінуючими педагогічними завданнями виступають бажання виховати схильність до балансу, компромісу, толерантності і взаємоповаги, неприйняття силових рішень.

Полікультурність знайшла відображення в програмах і стандартах вищої освіти США. Американська Рада зі стандартів вищої освіти розробила документи, згідно з якими освітні програми повинні виховувати в студентів здатність мирно вирішувати міжнаціональні конфлікти. Життєво важливим є те, щоб сьгоднішні студенти вчилися ефективно сприймати різні ідеї, цінності, культури. Не слідувати цьому – означає сприяти створенню суспільства, де домінують ворожнеча і міжнаціональні сутички. Автори стандартів закликають керівництво вищих навчальних закладів усвідомити зростаючу різноманітність суспільства, важливість виховання толерантного ставлення до подібного плюралізму на користь суспільного розвитку [4].

Проблемами полікультурного виховання в США займаються також інститути спеціальної педагогічної підготовки: Національна Рада Акредитації педагогічної освіти (The National Council for the Accreditation of Teacher Education), Інститут Монтесорі (Montessori Educational Institute of the Pacific Northwest), Американська Асоціація коледжів педагогічної освіти (The American Association of Colleges for Teacher Education) тощо. Національна Рада Акредитації педагогічної освіти наполягає на диференційованому підході до навчання представників різних національностей, етнічних груп і, у зв'язку з цим, на наявність різноманітних програм навчання. У стандартах NCATE є розділ, у якому сформульовані такі умови навчання:

- 1) урахування расової, етнічної різноманітності студентів і викладачів, наявності різних мовних, релігійних груп;
- 2) відображення культурного різноманіття в навчальних планах, при контролі виконання навчальних планів, у діях професорсько-викладацького складу, результатах навчання;
- 3) створення в навчальних закладах атмосфери взаєморозуміння, підтримки всіх етнічних груп, представлених у студентському та професорсько-викладацькому складі [5].

Американська Асоціація коледжів педагогічної освіти пропонує включити полікультурне виховання в програми підготовки вчителів. На їхню думку, ці програми повинні поєднувати такі три аспекти:

- 1) *Соціокультурний аспект*. Він включає знайомство з іншою культурою через вивчення другої мови. Вчитель повинен вміти побудувати місток між попереднім культурним досвідом дитини і новим культурним оточенням, включаючи культуру школи. Тому, у першу чергу, він повинен усвідомити своє культурне походження і вміти оцінити та толерантно сприйняти культурну спадщину кожного учня у диверсивному класі (класі з різнорідним учнівським складом).
- 2) *Мовний аспект*. Учитель повинен добре знати теорію і володіти методами ефективного вивчення другої (нерідної) мови. Майбутній учитель повинен вміти інтегрувати знання рідної мови учня в процес вивчення ним іншої (англійської) мови.
- 3) *Пізнавальний аспект*. Він включає глибоке розуміння розвитку пізнавального процесу учнів. Майбутній учитель повинен вміти складати різні навчальні програми, враховуючи пізнавальний розвиток усіх учнів класу, незалежно від їхнього походження, фізичних і розумових здібностей. Учитель також повинен бути готовим навчати учнів методам активізації їхніх пізнавальних та соціально-емоційних навичок для вирішення проблем і вмінню критично мислити [6].

Підготовка шкільних вчителів – складний процес. Майбутній вчитель повинен отримати не лише знання, але й розвинути навички і особистісні якості, необхідні для роботи в класах, де навчаються діти з різним етнічним, соціальним, мовним походженням. Успішне виконання цього завдання залежить від успішного поєднання необхідних теоретичних знань і практики в школі. Найбільшими труднощами в американській педагогічній освіті залишається питання підготовки вчителів до навчання культурно-диверсивних школярів. Незважаючи на постійні активні зусилля коледжів набрати і зберегти расово-, етнічно- і лінгвістично-різноманітну масу вчителів, дослідники продовжують стверджувати, що "типичним вчителем-початківцем залишаються представниці жіночої статі, 20-25 років, англійського походження. Важливо усвідомити, що це будуть характеристики вчителів-початківців, які не задовольнятимуть майбутніх учнів. Це особливо гостро відчуватиметься, якщо ці вчителі працюватимуть у міських школах, де зазвичай навчаються учні, які походять з малозабезпечених родин лінгвістичних меншин" [7, 91]. Це означає, що вчителі і їхні учні не поділятимуть їхнього культурного і соціального досвіду.

У США активно розробляються програми підготовки вчителів, здатних працювати в умовах полікультурного освітнього середовища. До основних типів програм відносяться:

- 1) загальноосвітні програми з полікультурним нахилом;

- 2) програми спеціальної підготовки до роботи в полікультурному класі;
- 3) білінгвальні (бікультурні) програми.

Загальноосвітні програми вчителів з полікультурним нахилом. У США при 4-5 річній підготовці в перші два роки на заняттях значне місце займають гуманітарні дисципліни: економіка, філософія, історія, політологія, соціологія і т. д. У структурі знань, котрі належить засвоїти майбутньому вчителю, виділяються загальні знання, спеціальні знання, теоретичні психолого-педагогічні знання. На ці дисципліни відводиться 25-35% навчального часу. У публікації Американської Асоціації коледжів педагогічної освіти "Вчителі для реального світу" зазначається: "Бути підготовленим до викладання у школі – значить знати добре зміст матеріалу, який викладаєш і вміти зіставити цей зміст з інтересами, культурним і життєвим досвідом всіх учнів класу. Для втілення такої підготовки необхідні курси, що відповідають потребам учнів у знаннях, які можуть бути співставлені з життям дітей, а не курси, орієнтовані на саму академічну дисципліну" [8, 9]. Тому в більшості навчальних педагогічних закладів майже всі курси професійної підготовки вчителя мають полікультурний контекст. Розглянемо основні з них.

У програму теоретичних психолого-педагогічних дисциплін включено предмет "Основи полікультурної освіти" (Multicultural Foundations of Education). Цей курс служить основою для інтегрованої полікультурної програми освіти вчителів. Він стимулює постійний процес розвитку необхідної культурної компетентності, щоб з'єднати проміжок між культурою більшості і культурою студентів. Вступ до полікультурної освіти включає:

1. Логічне обґрунтування і філософію полікультурної освіти, щоб пояснити її природу, суть та цілі. Цей курс досліджує велику кількість інтерпретацій та визначень полікультурної освіти, щоб майбутні вчителі розрізняли основні цілі, припущення, положення кожного підходу. Знаючи глобальний погляд на полікультурну освіту, майбутні вчителі визначають своє власне бачення цієї проблеми.
2. Можливості для відображення того, як культура і родова приналежність формують нашу поведінку, вірування, сподівання, цінності та особистісні уподобання. Розуміння власної культурної спадщини і світової допомагає кращому розумінню і сприйняттю інших культурних груп. Культурне самоусвідомлення через повторюваний міжкультурний досвід, відображення на власних почуттях і сподіваннях результатів досліджень чийось вірувань і сподівань.

Курс має на меті допомогти майбутнім учителям ознайомитись з основними культурними групами, що проживають на території Сполучених Штатів, акцентуючи увагу на трьох основних темах: люди, проблеми і практичний досвід. Кінцева мета курсу – полікультурна свідомість майбутнього вчителя та компетентність, необхідні для роботи з учнями з різним культурним походженням. А для початку, всі студенти повинні усвідомити своє власне походження, культуру, звичаї, вірування, сподівання. Акцент робиться на вивченні громад основних полікультурних представників, з якими найчастіше доводиться працювати вчителям у школах. Сюди входять афроамериканці, іспанці, азіати та корінні американці. Також додатково розглядаються класові проблеми, родові, проблеми пов'язані з сексуальною орієнтацією, етнічним походженням, віруванням та проблеми людей з обмеженими можливостями.

У курсі "Педагогічна психологія" (Educational Psychology) проблеми вихідців з меншин, людей з обмеженими можливостями інтегруються у зміст, особливо в такі теми, як пізнавальне навчання, навчання, орієнтоване на учнів, розвиток мови, соціальний розвиток, інтелект, тестування та основний напрямок спеціалізації.

На першому році навчання студенти вивчають курс "Вступ до педагогіки" (Introduction to Education). У цей курс полікультурні проблеми інтегруються різними шляхами. Студенти досліджують вплив культури і різноманітності на учнів, сім'ї, вчителів і школу. За допомогою практики в школі, спостереження, обговорення і складання міні-планів уроків, майбутні вчителі вивчають різні стилі викладання, управління класом, соціальні проблеми, домашнє і шкільне середовище, а також, як можуть пересікатися потреби різних полікультурних груп. Студентам пропонують переглянути декілька фільмів, що порушують полікультурні проблеми, з наступним обговоренням і написанням письмової роботи. Щотижня студенти пишуть резюме і обговорюють нові педагогічні статті з проблем полікультурної освіти та глобальних проблем освіти.

У процесі вивчення курсу "Розвиток навчання" (Instructional development) студенти готують тематичні навчальні блоки, враховуючи диверсивність учнів (рід, етнічна приналежність, здібності і фізичні вади) і мають продемонструвати, як підібраний ними матеріал відповідає потребам цієї категорії учнів. У випадку невдачі, вони всі разом переглядають тематичні блоки і намагаються підібрати матеріал таким чином, щоб пристосувати його до інтелектуальних, соціальних та емоційних потреб диверсивних учнів.

Теоретичний курс "Методи навчання суспільним наукам" (Methods of Teaching Social Studies) підкреслює важливість розуміння індивідуальних потреб учня і його відмінностей, оскільки це стосується диверсивності, національного походження і культурної ідентифікації. Студенти мають можливість

дослідити, як ефективніше навчати суспільним наукам. Всі письмові роботи майбутніх вчителів, включаючи розробку уроків і навчальних тематичних блоків, повинні продемонструвати, що матеріал може бути адекватно сприйнятий всіма учнями класу, включаючи учнів з меншин, різних етнічних груп, а також учнів з обмеженими фізичними можливостями.

Важливим для роботи вчителів у школі є курс "Партнерство школи і сім'ї" (Home. School Partnerships for Children). Основна його мета полягає в тому, щоб дати можливість майбутнім вчителям зрозуміти, оцінити і поважати культурну різноманітність у сім'ях та громадах. Студенти розробляють стратегії вивчення сім'ї та громади, їхніх звичаїв, вірувань, цінностей, проблем і використовують отримані знання у своїх методиках навчання та навчальних програмах.

Програми спеціальної підготовки вчителів до роботи в полікультурному класі. Програма підготовки вчителів розрахована на 4-5 років і включає такі компоненти: загальні знання, предмети спеціалізації, теоретичні психолого-педагогічні курси. Основи професійного навчання дозволяють студентам зосередитись на соціальних, психологічних, антропологічних і філософських питаннях, які існують у плюралістичному суспільстві. З огляду на зміни в суспільстві, майбутні вчителі повинні бути готові до роботи у класах, де навчаються учні з різним етнокультурним походженням.

Майбутні вчителі в США, які бажають працювати в диверсивних класах, крім професійно-педагогічних курсів, що включені в загальноосвітні програми вчителів із полікультурним нахилом, вивчають ще ряд додаткових психолого-педагогічних курсів. До них відносяться "Навчання молоді корінних Американців", "Навчання Афроамериканців та вивчення їхньої культури", "Мультиетнічне навчання: методи, зміст, матеріали", "Мультиетнічні навчальні програми", "Навчальні стратегії для навчання учнів з меншин", "Навчання молоді з етнічних меншин", "Шкільні реформи і полікультурна освіта", "Спеціальні теми для організації аналізу: раса, етнічність і освітня політика". Передбачені курси педагогічного мистецтва і майстерності. На цих курсах приділяється особлива увага шліфуванню мови, пропонуються позитивні моделі звернення. Наприклад, рекомендують звертатись до учнів із проханням у вигляді таких формулювань: "Попробуй, це цікаво і повинно тобі сподобатись", "Тобі це знадобиться", "Якщо ти це зробиш, будеш почувати себе добре" і т.п. Одночасно застерігають від слів, котрі можуть викликати негативну реакцію дитини: загроза покарання, посилення на власний авторитет, відповідальність перед однолітками і т. п.

Білінгвальні (бікультурні) програми підготовки вчителів. Білінгвальне навчання повинно знімати мовні проблеми школярів, покращувати успішність, розвивати навички усного мовлення. Програми білінгвального навчання варіативні. Частина з них передбачає розвиток навичок говоріння іншою мовою. Усі програми передбачають, що майбутні вчителі повинні допомогти учням білінгвальних навчальних закладів оволодіти такою компетенцією в мові і культурі більшості, яка забезпечить необхідний рівень спілкування в соціумі.

Виділяють три типи двомовного навчання в американській школі:

- 1) підтримка вміння говорити, читати і писати рідною мовою, одночасно вивчаючи англійську; у перші два роки навчання ведеться рідною мовою, а англійська вивчається як іноземна; потім навчання ведеться двома мовами;
- 2) навчання не ставить за мету вивчення двох мов; рідна мова використовується до тих пір, доки школярі в достатній мірі не оволодіють англійською, після чого навчання ведеться лише цією мовою;
- 3) призначений для класів, які складаються з англомовних і неангломовних учнів; спілкуючись, школярі вивчають мови один одного.

Студенти вивчають такі додаткові професійно-педагогічні курси: "Навчання білінгвально-бікультурних студентів", "Читання англійською як другою мовою", "Методи вивчення англійської як другої мови", "Проблеми при вивченні другої мови", "Семінар з білінгвальної освіти: організація і структура", "Семінар з білінгвальної освіти: навчальні стратегії", "Семінар з оцінювання двомовних програм".

Не маємо змоги подати докладний аналіз різних програм полікультурної підготовки американського вчителя. Уявляється доцільним на основі аналізу підходів авторів до досліджуваної проблеми виділити ключові компоненти, що включає в себе полікультурна підготовка вчителя:

- 1) професійна оцінка власних цінностей, стереотипів та поглядів на світ;
- 2) розвиток нестереотипного, гнучкого розуміння культурно-соціальної динаміки, критичних соціополітичних, історичних, економічних вимірів полікультурного суспільства;
- 3) оволодіння культурно-чуттєвими гнучкими стратегіями викладання та оцінювання.

Головні вимоги ефективної підготовки американського вчителя до роботи в полікультурному суспільстві:

1. Учителі повинні стати рефлексивними практиками. Рефлексивні вчителі використовують спостережувальні, емпіричні та аналітичні навички для контролювання, оцінювання і перегляду своїх власних методів навчання. Вони розуміють перспективи своєї власної культури. При цьому вони повинні усвідомлювати, що їхня культура – не універсальна норма.

2. Майбутні вчителі повинні оволодіти культурною компетентністю, тобто, здатністю зручно функціонувати в крос-культурному середовищі і гармонійно взаємодіяти з людьми, культура яких відрізняється від нашої власної. Основуючись на дослідженнях з ефективною інтеркультурною комунікації, культурно компетентна особистість:

- а) ефективно справляється з психологічним та емоціональним стресом при спілкуванні з незнайомцями;
- б) швидко встановлює зв'язок з іншими;
- в) відчуває почуття інших людей;
- г) ефективно спілкується з людьми різного походження.

На жаль, багато студентів, які навчаються в педагогічних закладах, не мають, або мають дуже незначну практику перебування в полікультурному середовищі. Для того, щоб у майбутньому їм стати справжніми вчителями, вони повинні зрозуміти і оцінити природу людської різноманітності. А оцінка і розуміння розвиваються від прямого міжособистісного (interpersonal) контакту і знання історії та культури диверсивних груп, включаючи їх цінності, міфи, винаходи, музику та мистецтво.

3. Майбутні вчителі повинні стати ефективними крос-культурними комунікаторами. Ефективні крос-культурні комунікативні навички допоможуть вчителям створити в класі атмосферу, що заохочує хороше міжособистісне спілкування. Ці важливі міжособистісні навички вимагають розуміння зв'язку між мовою і культурним значенням.

4. Майбутні вчителі повинні розуміти взаємозв'язок між мовою і культурою. Вивчення мови – це "засіб, за допомогою якого особистість стає членом своєї мовної спільноти" [7, 86]. Оскільки, мова – функція культури, то вона відображає і звичаї та цінності її носіїв.

5. Майбутні вчителі повинні визнати культурні корені пізнання і їхній близький зв'язок із мовою. Логічні роздуми і стилі бесіди розвиваються у рамках культурного контексту. Відповідно, вони визначені культурою і не універсальні.

Проте вплив культури на пізнання не виключає індивідуальний стиль мислення і сприйняття. Індивідууми в рамках культурної групи здатні до творчого незалежного мислення. І повага вчителя до індивідуальної і культурної реальності, визнання особистісного і культурного мислення показує сприйняття індивідуальності дитини і її культурної спадщини. Отже, перш за все, вчителі повинні знати, як пристосувати зміст програми і стиль навчання до культурних і індивідуальних потреб дитини. Якщо зміст навчання несумісний із цінностями учнів і культурними нормами, можуть виникнути непорозуміння і недовіра.

У вітчизняній педагогічній науці ведеться пошук такої моделі полікультурної підготовки вчителя, яка увібрала б у себе краще з досвіду інших країн, одночасно адаптуючи його до національної специфіки. У зв'язку з цим, актуальним є вивчення відповідних ідей зарубіжних учених, які можуть бути творчо переосмислені і враховані при створенні теоретичних основ вітчизняної моделі полікультурної підготовки вчителя і їхньої практичної реалізації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Альтбах Ф. "Нация в опасности". К вопросу о реформе образования в США // Перспективы. – 1987. – № 3. – С. 13-26.
2. Irvine J. Transforming for the twenty first century // Educational Horizons. – 1990. – Fall. – P. 16-21.
3. Gentemann, K.M. & Whitehead, T.L. The cultural broker concept in bicultural education // The Journal of Negro Education. – 1983. – № 52. – P. 118-129.
4. Поликультурное воспитание в США и Канаде – URL: <http://old.prosv.ru/metod/dgur/index.htm/>
5. The National Council for the Accreditation of Teacher Education – URL: <http://www.ncate.org>
6. The American Association of Colleges for Teacher Education – URL: <http://www.aacte.org>
7. Heath, S.B. Taking a cross-cultural look at narratives // Topics in Language Disorders. – 1986. – Vol. 7, № 1. – P. 84-94.
8. Smith B.O., Cohen S.B. & Pearl A.A. Teachers for the Real World. – Washington, D.C.: American Association of Colleges for Teacher education, 1969. – 15 p.